

ТІЛАРАЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ, ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ЛИНГВОДИДАКТИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРДІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КОНФЕРЕНЦИЯ ЖИНАҒЫ

ТІЛАРАЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ, ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ЛИНГВОДИДАКТИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРДІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КОНФЕРЕНЦИЯ ЖИНАҒЫ



Астана

ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

**ТІЛАРАЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ, ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ
ЖӘНЕ ЛИНГВОДИДАКТИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРДІҢ
МӘСЕЛЕЛЕРІ**

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ КОНФЕРЕНЦИЯ ЖИНАҒЫ

Астана, 2023

ӘОЖ 80/81
КБЖ 81.2
Т 93

Рецензенттер:

Исина Г.И., филология ғылымдарының докторы Қарағанды мемлекеттік университетінің профессоры

Кугунуров В.В., филология ғылымдарының кандидаты Ресей Сол-Түстік Федералды университетінің профессоры

Ерік Г., PhD, Еуразия ұлттық университетінің аға оқытушысы

Т93 Тіларалық интеграция, лингвистикалық және лингводидактикалық зерттеулердің мәселелері. Халықаралық ғылыми конференция жинағы. Ғылыми редактор– ф.ғ.д., проф. А.Е.Бижкенова. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ баспасы, 2023. – 343 б.

ISBN 978-601-337-925-8

Жинаққа «Тіларалық интеграция, лингвистикалық және лингводидактикалық зерттеулердің мәселелері» атты 2023 ж. 8 желтоқсанында Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінде М.К. Аммосов атындағы Ресейдің Сол-Түстік Федералды университетімен бірігіп өткізген халықаралық ғылыми конференцияның баяндамалар кіргізілді. Мәтіндер авторлық жазбаларына сәйкес өзгертусіз беріліп отыр.

ISBN 978-601-337-925-8

ӘОЖ 80/81
КБЖ 81.2

МАЗМҰНЫ

Бірінші бөлім

ТІЛАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫСТАР МЕН ЗАМАНАУИ ГУМАНИТАРЛЫҚ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ БАҒЫТТАРЫ

Бижкенова А.Е., Сабитова Л.С. ПРОЦЕССЫ И РЕЗУЛЬТАТЫ ЯЗЫКОВЫХ КОНТАКТОВ В ЭПОХУ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	8
Булатбаева К.Н., Смагулова М.Г. ОБНОВЛЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	13
Сви́стун Т.И. ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННЫЕ МЕТОДЫ В ОБУЧЕНИИ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ	21
Федорова Е.П. ИССЛЕДОВАНИЕ ДРЕВНИХ ПЛАСТОВ ЛЕКСИКИ В ЦЕЛЯХ ВОЗРОЖДЕНИЯ И СОХРАНЕНИЯ ЯЗЫКОВ И КУЛЬТУР ЭТНОСОВ (НА ПРИМЕРЕ ТЕРМИНОВ РОДСТВА И СВОЙСТВА ЯКУТСКОГО ЯЗЫКА)	17
Каскабаева Р.К. ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ В СОДЕРЖАНИИ ОБРАЗОВАНИЯ В СИСТЕМЕ «ШКОЛА-ВУЗ» ПРИ ПОДГОТОВКЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ	24
Әбдіқадырова А.Қ., Кузембекова Ж.Ж. GLOBALIZATION AND WORLD CULTURE: ANGLICIZATION OF THE YOUTH LANGUAGE	26
Абилкасымова А.А. ТРАНСЛИНГВИЗМ МӘСЕЛЕСІН ЗЕРТТЕУДЕГІ ҒЫЛЫМИ ТӘСІЛДЕР	30
Афонская М.Н. ОСОБЕННОСТИ ОНОМАТОПОЭТИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ КОРЕЙСКОГО ЯЗЫКА (НА МАТЕРИАЛЕ ВЕБТУНА)	35
Бейсенова М.К., Кенжетаетова Г.К., Василева Г.К. ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АНГЛИЦИЗМОВ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КАЗАХСТАНСКОГО МЕДИАДИСКУРСА)	40
Бисенбиева Р.С., Дуйсекова К.К. РОЛЬ ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА В ПОЛИЯЗЫЧНОМ ОБЩЕСТВЕ В СВЕТЕ НОВОЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ПАРАДИГМЫ	45
Botbay G.Kh. BILINGUALISM AND THIRD LANGUAGE ACQUISITION: A MULTILINGUAL REVIEW	50
Бубякина Н.Е., Николаев А.И. ИНТЕГРАЦИЯ ЯКУТСКОГО И АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКОВ В ЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС: ПЕРСПЕКТИВЫ БИЛИНГВИЗМА	54
Жұмәділова Ә.Е. LINGUISTIC FEATURES OF THE NAMES OF DISHES IN ENGLISH ON RESTAURANT WEBSITES	56
Лешкевич И.В. АНАЛИТИЧНОСТЬ СОВРЕМЕННЫХ МЕДИАТЕКСТОВ (НА МАТЕРИАЛЕ БРИТАНСКИХ СТАТЕЙ)	61
Макарова М.Ф., Ефимова С.К. ХАРАКТЕРИСТИКА ЯПОНСКОГО СПОРТИВНОГО ДИСКУРСА НА МАТЕРИАЛЕ ГАЗЕТНЫХ СТАТЕЙ	66
Нуркасымова А.Ж. FORMATION OF LINGUISTIC IDENTITY IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION	70
Nurgaliyeva S.Ye. DUBBING OF DISNEY CARTOONS INTO KAZAKH LANGUAGE	74

Омарова А., Султанбекова С.А. СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОТАББРЕВИАТУРНЫХ ОБРАЗОВАНИЙ В РУССКОМ И АНГЛИЙСКИХ ЯЗЫКАХ	76
Торотоева А.М. МУЛЬТИЛИНГВИЗМ В ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССАХ	82
Ушницкая В.В. К ВОПРОСУ ФОРМИРОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО МНОГОЯЗЫЧИЯ (БИЛИНГВИЗМА) И СОПОСТАВИТЕЛЬНОГО АНАЛИЗА ЯЗЫКОВЫХ СИСТЕМ	85
Федорова А.А., Григорьева А.А. ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНО-ОКРАШЕННОЙ ЛЕКСИКИ В СОВРЕМЕННОМ КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ (НА МАТЕРИАЛЕ СЕРИАЛА «致我们单纯的小美好»)	89

Екінші бөлім

ЛИНГВИСТИКА МЕН ӘДЕБИЕТТАНУДЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аубакирова М.А. ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ ДІНИ ӘДЕТ-ҒҰРЫПТАРҒА ҚАТЫСТЫ ЛЕКСИКА	94
Байдильдина А., Жумаиева А. CHARACTERISTICS OF DISCOURSE AS CATEGORY OF LINGUISTICS	98
Бахытқызы Д., Кенжетасева Г.К. ҚАЗІРГІ ТІЛ БІЛІМІНДЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРДІҢ ЛИНГВОМӘДЕНИ ТҮРҒЫДАН ЗЕРТТЕЛУІ	100
Бегетасева Г.М., Исмагулова Г.К. ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ ТАБИҒИ ҚҰБЫЛЫСТАРДЫ ҚАМТИТЫН ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРІНІҢ ЛИНГВОМӘДЕНИ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	103
Beisembayeva G.Z., Issabergenova Zh.T. COGNITIVE SKILLS IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING THROUGH AUTHENTIC PROFESSIONAL-ORIENTED TEXTS	106
Васильев В.В. THE STATISTICAL STUDY OF SELECTIONAL PREFERENCE AND LEXICAL ASSOCIATIONS IN THE USE OF THE SEMANTICALLY RELATED ADJECTIVES «BIG» AND «GREAT»	109
Давлетова С.Е. ТОПОНИМИКАДАҒЫ ВЕРНАКУЛЯРЛЫҚ МӘНМӘТІН	112
Даулеткереева Д.Г., Дүйсекова К.К. WEDDING/ҮЙЛЕНУ ТОЙЫ ҰҒЫМЫНЫҢ АҒЫЛШЫН ЖӘНЕ ҚАЗАҚ ТІЛДЕРІНДЕ ЗЕРТТЕУГЕ АРНАЛҒАН ЖҰМЫСТАРҒА ШОЛУ	115
Дауренбекова Э. К., Диханбаева М.А. ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМНЫҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ	119
Дүйсенбекова А.Н., Кенжетасева Г.К. ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕРІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРДІ ЗЕРТТЕУДЕГІ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРДІҢ РӨЛІ	122
Егорова А.С. СОВРЕМЕННЫЕ НЕОЛОГИЗМЫ КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА	125
Есимова А.К. ҚАЗІРГІ МЕДИА ДИСКУРС: МАЗМҰНЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	128
Yesbolgan A.A. UNDERSTANDING THE COMPLEXITIES OF HOMONYMS IN ENGLISH LANGUAGE	131
Zhailaubay S.S. UNVEILING THE POWER OF NAMES: EXPLORING THE ROLE OF GENDER IN URBAN NOMINATION	134
Ишутова Е.Д. ПРОЯВЛЕНИЕ ЯЗЫКОВОЙ ГИБРИДИЗАЦИИ В ДЕЛОВОЙ КОММУНИКАЦИИ	138

Капкенов М.С. ОСОБЕННОСТИ СОХРАНЕНИЯ ГЕНДЕРНОГО АСПЕКТА ПРИ ПЕРЕВОДЕ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ НА ПРИМЕРЕ РОМАНА В. ВУЛФ «ОРЛАНДО»	142
Колодезникова-Матчитова Н.Н. ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПОНЯТИЯ «СЧАСТЬЕ» В СОВРЕМЕННОМ КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ	146
Кудеринова А.Г. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДА ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ЛАНДШАФТА ПРИ ОПИСАНИИ ГОРОДСКОЙ ТОПОНИМИИ	148
Максат Д.Б., Бижкенова А.Е. ГЕРОИЧЕСКИЕ ЭПОСЫ: ЖАНРОВО ТЕМАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ	152
Медетбекова Д., Научный руководитель Бижкенова А.Е. ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ФУНКЦИИ ПРОЗВИЩ И КЛИЧЕК ИЗВЕСТНЫХ ЛЮДЕЙ	155
Мурат А.К. АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРДІҢ ЛИНГВИСТИКАЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	159
Омельченко Е.М., Нуркенова С.С. ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ КОНЦЕПТА «АМЕРИКАНСКАЯ МЕЧТА»	162
Оразалина М.С. ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ В СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКЕ	167
Павлова Г.Г. ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРСОНАЖЕЙ В РАССКАЗАХ ДЖЕЙМСА БОЛДУИНА «SONNY'S BLUES» И ТОНИ MORRISON «THE BLUESTEYE»	169
Селезнева К.С., Жумашева А.Ш. АРХЕТИПЫ: ИЗ ПСИХОЛОГИИ В ЛИТЕРАТУРУ	173
Төрбаева Ш.М., Уланова Д.М. МЕДИАДИСКУРСЫ ЗЕРТТЕУДІҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ	175
Темиргалиева Г. К., Научный руководитель Н. З. Жуманбекова ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ	178
Шалқарбек Ә., Қыдыкенова Д.А. АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕГІ СОМАТИКАЛЫҚ ФРАЗЕОЛОГИЗМДЕРДІҢ КОГНИТИВТІК АСПЕКТІСІ	181

Үшінші бөлім

МЕТОДИКА МЕН ЛИНГВОДИДАКТЫНЫҢ СҰРАҚТАРЫ

Adilkhan M.K., Zhambylkyzy M. ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF AI APPLICATION IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING	185
Akzhigitova A.K., Zhambylkyzy M. ACTION RESEARCH IN TEACHING FOREIGN LANGUAGE IN MULTI-LEVEL CLASSROOMS	188
Akmakhan N. ENHANCING TEACHERS' PROFICIENCY IN UTILIZING TECHNICAL FACILITIES: BAAMBOOZLE AND WORDWALL	192
Аренова Г.У., Кардыбаева М.С. АНАЛИЗ ВНЕДРЕНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	196
Atajanova N.M. MODERN CHALLENGES IN LINGUISTICS: EXPLORING THE INTERSECTION OF LANGUAGE, PSYCHOLOGY, TECHNOLOGY AND SOCIETY	198
Архипова Л.Н., Архипов Л.А. ИЗУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ЧЕРЕЗ РИСОВАНИЕ	201

Архипова Л.А. ЗАПОМИНАНИЕ КИТАЙСКИХ ИЕРОГЛИФОВ С ПОМОЩЬЮ МНЕМОТЕХНИКИ	205
Аубакирова А.К. ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРЕПОДАВАНИЯ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА КАК ВТОРОГО ИНОСТРАННОГО	206
Ayasheva D.B. WEB 2.0 TECHNOLOGIES IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES	209
Базарбаева С.Д. ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА АУТЕНТТІ МАТЕРИАЛДЫ БЕЙІМДЕУДІҢ ЖОЛДАРЫ	212
Baibatyrova K.A. "BEYOND LANGUAGE BARRIERS: EXPLORING THE IMPACT OF IELTS AND QAZTEST AS TOOLS FOR ASSESSING KNOWLEDGE IN MULTILINGUAL EDUCATIONAL ENVIRONMENTS"	216
Байзульдинова З.К. МОТИВАЦИЯ К ОВЛАДЕНИЮ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКОМ ПОСРЕДСТВОМ ЦИФРОВЫХ ИГР: ГЕЙМИФИКАЦИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ	220
Bakhi A.K. THE USE OF STEM IN EDUCATION FOR IMPROVING THE QUALITY OF TEACHING ENGLISH LANGUAGE AS A FL	225
Bekmukhambetova U.G. INDUCTIVE METHOD: UNLEASHING THE POWER OF OBSERVATION	227
Давыдова Е.М. ПРОСТРАНСТВО ВЗАИМОСВЯЗИ УЧЕБНОЙ И ВНЕУЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК УСЛОВИЕ ВОСПИТАНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ	230
Дарлова А.Н. ВАЖНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ НАВЫКОВ АУДИРОВАНИЯ	234
Дерябин Б.В. ПРИНЦИПЫ АДАПТАЦИИ АУТЕНТИЧНЫХ МАТЕРИАЛОВ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ	238
Жакупбекова А.К. Scientific supervisor – G.K.Ismagulova THE USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES FOR SECONDARY SCHOOLS IN TEACHING ENGLISH	242
Zhumanova A.E., Akhmetova G.S. USING GRAPHIC ORGANIZERS AS AN EFFECTIVE TOOL FOR TEACHING GRAMMAR AND VOCABULARY IN EFL CLASSES	243
Zhumagaliyeva B.A. MOBILE PODCASTS AND VIDEO CASTS FOR DEVELOPING SPEAKING AND LISTENING SKILLS OF A FOREIGN LANGUAGE	247
Іманова D.B. NAVIGATING THE LINGUISTIC SHIFT: A BRIEF REVIEW OF FOREIGN LANGUAGE EDUCATION IN KAZAKHSTAN	251
Капитонова Д.М., Архипова Л.А. РАЗРАБОТКА ЗАДАНИЙ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ ПО НЕЙРОМЕТОДИКЕ	256
Kabylzhanova B.K., Kenzhetayeva G.K. DEVELOPING EFL STUDENT'S WRITING SKILLS BASED ON STRUCTURAL APPROACH WITH THE USE OF ONLINE PLATFORMS	259
Kulakhmetova M.S., Nedostup E.A. APPLYING THE LINGUOCULTURAL APPROACH TO INSTRUCT LINGUOCULTURAL ASPECTS	264
Кульжисин Қ.Н., Кенжетаетева Г.К. ПЕРСПЕКТИВЫ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	268

Кульжин Қ.Н. МЕСТО ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	272
Лукачевский А.Г. Научный руководитель Николаев А.И. СПОСОБЫ АВТОМАТИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ГРАММАТИКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	275
Malysheva A.D. THE DEVELOPMENT OF TEAMWORK COMPETENCE OF NON-LINGUISTIC SPECIALTIES STUDENTS	278
Махамбетиярова С.М., Ахметова Г.С. АҚЫЛ-ОЙ КАРТАСЫН ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЛЕКСИКАЛЫҚ ДАҒДЫСЫН ДАМУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ҚОЛДАНУ	280
Мельникова В.Н., Ибраева Ж.К. DEVELOPMENT OF SEMANTIC READING SKILLS IN THE PROCESS OF FORMATION OF STUDENTS' READING LITERACY	285
Мекежанова А.Б., Карашашева Р. ГРАММАТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ ОРТА БУЫН ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ГРАММАТИКАЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ЖЕТІЛДІРУ	289
Nygmetova B.J., Mukhambetzhanova A.K. LISTENING AS A METHOD OF INCREASING STUDENTS' COMMUNICATIVE COMPETENCE IN ENGLISH LESSONS	292
Павлова С.Н. ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ-ПЕРЕВОДЧИКОВ ВТОРОМУ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ В РЕСПУБЛИКЕ САХА (ЯКУТИЯ)	296
Паршукова М.Г. СОВРЕМЕННЫЕ ИНТЕРАКТИВНЫЕ СРЕДСТВА ОБУЧЕНИЯ ГРАММАТИКЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	299
Sadimova Zh.A., Kulakhmetova M.S. FORMATION OF ACADEMIC WRITING SKILLS IN HIGHER EDUCATION	302
Сагинбаева Д.С. ПРИНЦИПЫ СОЗДАНИЯ УПРАЖНЕНИЙ ДЛЯ УЗКОГО ЧТЕНИЯ ПРИ ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ	307
Sarsenbek G.O. THE EFFECTIVENESS OF E-TOOLS TO IMPROVE SELF-LEARNING OF THE ENGLISH LANGUAGE	310
Смаилова А.Ж. ЧИТАТЕЛЬСКАЯ ГРАМОТНОСТЬ В РАМКАХ ОБНОВЛЁННОГО СОДЕРЖАНИЯ	313
Tasbolatov O.T., Saurbayev R.Zh. WAYS OF TRANSMITTING VERBAL AGGRESSION IN MULTI-SYSTEM LANGUAGES IN POLITICAL DISCOURSE (ON THE EXAMPLE OF PRE-ELECTION DEBATES)	316
Turgunbayeva A.T. ARTIFICIAL INTELLIGENCE INFLUENCE ON ENGLISH TEACHING	320
Urasheva A.N., Utemgaliyeva N.A. MOBILE ASSISTED LANGUAGE LEARNING: CHARACTERISTICS, PEDAGOGICAL SHIFTS, AND RESEARCH INSIGHTS	323
Чалимбаева А.Д. DIRECTIONS OF HIGHER EDUCATION MODERNIZATION DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN	327
Шидердинова К.Б. ТЕХНОЛОГИИ АНАЛИЗА И РАСПОЗНОВАНИЯ РЕЧИ: КАК СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПОМОГАЮТ УЛУЧШАТЬ ПРОИЗНОШЕНИЕ И ГОВОРЕНИЕ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА	331
Байманова Л.С., Шаймерденова Н.Ж. НЕМЕЦКИЙ ЯЗЫК В КОНТЕКСТЕ ПОЛИЯЗЫЧИЯ КАЗАХСТАНА	334
Эверстова Д.А., Горохова А.И. ОБУЧЕНИЕ ЛЕКСИКЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В ШКОЛЕ С ПОМОЩЬЮ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ОНЛАЙН-СЕРВИСА QUIZLET	340

әртүрлі мақсаттарын жиі қояды және қояды. Қалыптасу, даму, пайда болған ғылыми сабақтастықтың шығуында белгілі бір ғылыми идеялар, мектептер мен ағымдар оқшауланған оқшау құбылысты білдірмейді. Ғылыми ойлар, дәстүрлер сабақтастығы, тамыры анағұрлым көне дәстүрлерге негізделген, көбінесе басқа заманауи идеялармен, мектептермен және ағымдармен астасып, әртүрлі жетістіктерді синтездей отырып, жаңа, неғұрлым озық дәстүрлерге өмір береді. Сонымен, жалпы тіл білімі мәселелерін қарастыратын зерттеушілердің қазіргі концепцияларының барлығында дерлік өткен ғасырлардағы авторлардың ой-пікірлерінің ықпалының ізі анық байқалады.

Қазіргі лингвистика ғылымы қазақ тіл білімі тарихының мәселелеріне сан алуан жолдар мен тәсілдер ұсынады. Орыс тіл білімінің бүкіл тарихын сипаттау және сипаттау, ғылыми идеялардың, концепциялардың, бағыттардың, мектептердің байланысын қадағалап, жетістіктері мен кемшіліктерін анықтау үшін тарихи-лингвистикалық сипаттағы алдын ала зерттеулер жүргізу қажет.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

- 1 Сүлейменова Е.Д. Қазақ тіл білімінің қысқаша конспектісі // Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік педагогикалық институтының хабаршысы. - 2017. - No 3. - 130-142 Б.
- 2 Ғасырлар тоғысындағы Қазақстан тіл білімі: профессор Н.Шаймерденованың құрметіне доцендо дисцимус Фестшрифт. Ұжымдық монография / Құраст.: М.А. Бөрібаева, Д.Б. Аманжолова, А.Т. Сламбеков. – Астана: Томе, 2013. – 209 б.
- 3 Исмагулова А.Е. Жоғары білікті тіл мамандарын даярлау: Диссертациялық кеңес D 14.61.27 // Қазақстан тіл білімі ғасырлар тоғысында: профессор Н.Шаймерденованың құрметіне доцендо дисцимус Фестшрифт. Ұжымдық монография / Құраст.: М.А. Бөрібаева, Д.Б. Аманжолова, А.Т. Сламбеков. – Астана: Томе, 2013. – 209 б.
- 4 Шаймерденова Н.Ж., Авакова Р.А. Зерттелетін тілдің елі. Қазақстан Республикасы. Тіл. Этнос. Мәдениет: оқулық. - 2-ші басылым, Аян. – М.: ТЕЗАУР, 2010. – 200 б.
- 5 Шаймерденова Н.Ж. Тарихи-лингвистикалық пәндерді оқытудағы культурологиялық көзқарас // Орыс тілі және мәдениеті (оқу және оқыту): халықаралық конференция материалдары. – М., 2000. – С.260-261.
- 6 Шаймерденова Н.Ж. Лексикалық бірліктерді сипаттаудың лингвистикалық деректану және тарихи-мәдени аспектісі // ҚазМУ хабаршысы. Филологиялық сериялар. - 2000. - No 37. - 46-49 б.
- 7 Шаймерденова Н.Ж. Ұлттық мәдениеттің үштұғырлығы туралы: тіл, музыка және әдебиет // Тіл, сөз, шындық: II Халықаралық ғылыми конференция материалдары, 25-27 қазан 2000 - Минск, 2000. - 2 бөлім. - 127-129-б.

ҚАЗАҚ ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕРІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРДІ ЗЕРТТЕУДЕГІ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРДІҢ РӨЛІ

*А.Н.Дүйсенбекова, Г.К.Кенжетасева
Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ*

Түйіндеме: Мақал-мәтелдер мәдениет пен ұлттық ерекшеліктердің құрамдас бөлігі бола отырып, тіл үйренуде маңызды рөл атқарады. Бұл мақалада осы тілдік элементтердің қазақ және ағылшын тілдері контекстіндегі маңызы, олардың екі мәдениеттің де ойлау қабілетін, мәдени мұрасы мен әлеуметтік аспектілерін қалыптастыруға әсері қарастырылады.

Түйін сөздер: салыстырмалы талдау, қазақ мәдениеті, ағылшын мәдениеті, мақал – мәтелдер, қарым-қатынас және құндылықтар.

Аннотация: Пословицы и поговорки играют важную роль в изучении языков, являясь неотъемлемой частью культуры и национальных особенностей. В данной статье рассматривается значимость этих языковых элементов в контексте казахского и английского языков, их влияние на формирование мышления, культурное наследие и социальные аспекты обеих культур.

Ключевые слова: сравнительный анализ, казахская культура, английская культура, пословицы и поговорки, коммуникация и ценности.

Abstract: Proverbs and sayings play an important role in the study of languages, being an integral part of culture and national characteristics. The article examines the significance of these linguistic elements in the context of the Kazakh and English languages, their influence on the formation of thinking, cultural heritage and social aspects of both cultures.

Keywords: comparative analysis, kazakh culture, english culture, proverbs and sayings, communication and values.

Тіл тек қарым-қатынас құралы ғана емес, бұл мәдениет әлеміне ашылатын есік. Жаһандану мен мәдениетаралық қарым-қатынас біздің күнделікті өміріміздің ажырамас бөлігіне айналды, сондықтан қазіргі әлемде тілдердің ұлттық ерекшеліктерін зерттеу өте маңызды. Тілдердің ұлттық ерекшеліктерін зерттеу, ұлттың мәдениетін түсінуге мүмкіндік береді. Әр ұлттың мақал-мәтелдері сол елдің мәдениетінің ерекшеліктері мен құндылықтарын көрсетеді.

Мақал-мәтелдер ата-баба тәжірибесіне негізделген ақыл-кеңестерге және одан алынатын сабақтарға толы. Олар қателіктерден сақтандырып, өмірдің әртүрлі салаларында даналығымен бөлісе алады. Мақал-мәтелдер көбінесе белгілі бір жағдайларға бейімделуі мүмкін, бұл оларды әмбебап және әртүрлі мағынада қолдануға мүмкіндік береді. Олар тілді байытады, оған бірегейлік пен ерекше мәнерлілік береді. Сөйлеуде мақал-мәтелдерді қосу, мәтінге немесе әңгімеге тереңдік пен сұлулық береді. Жалпы, мақал-мәтелдер тіл, мәдениет пен ұрпақ арасындағы маңызды байланыс қызметін атқарады.

Қонақжайлылық – бұл қазақ мәдениетінің ең жарқын ерекшеліктерінің бірі. Поляк саяхатшысы және зиялы А. Янушкевич «Дүние жүзін қазақ жайласа, жер шарын тегін аралап шығар едім» деп атап өткен. Қазақтар қонақты қасиетті адам деп санайды, сондықтан оны жылы шыраймен қабылдайды. Қазақ мәдениетіндегі қонақтарды мол дастарханмен қарсы алады, онда иелері қонаққа ең жақсы тағамдарды ұсынуға тырысады. Дегенмен, «Бір күнгі қонақ – құт, екі күнгі қонақ – жұт» деген мақал, егер біреу бір күн қонақ болып қалса, оны жақсылап күтуге тырысады, егер екі-үш күн қонса, үй иесіне келген қонақ ыңғайсыздық тудырады [1,126]. Келген қонақ қолайсыздық пен түсініспеушілік тудырмас үшін келген үйінен ақылға қонымды мерзімде кетуі керек екенін білдіреді.

Ата-бабамыздың салт-дәстүрмен байланыстыра отырып, қыз жайлы айтып кеткен мақал-мәтелдері баршылық. Мысалы: «Жалғыз қаздың үні шықпас, жалғыз қыздың мұны шықпас» деген мақал қазақтың салт-дәстүріне, өмір салтына байланысты қалыптасқан [1,126]. Бұрынғы заманда қыздың жолдасы қайтыс болса, сол отбасыда алып қалу үшін жолдасының үйленбеген бауырларының біреуіне қосқан. Бұл әйел басқа отбасыға кетпесін, балалары жат болмасын деген мағынада. Бір сөзбен мұны қазақтың ескі салты «әменгерлік» деп атаған. Сонымен бірге, «Астың дәмін келтірер тұз емес пе, елмен жерді қосатын қыз емес пе» деген де тамаша мақал бар [2]. Тереңірек айта кетсек, тұзсыз тамақ, әйелсіз отбасы құрылмайды. «Ел мен жерді қосатын» деп тұрғаны, қыздың екі жұрттың ортасындағы жалғаушы көпірі дегені. Бұл мақал арқылы қыз баласының дәрежесінің биік екенін байқаймыз.

Мақал-мәтелдер мәдени құндылықтарды сақтау мен жеткізуде маңызды рөл атқарады. Оларда ұлттық мәдениеттің бірегей сәйкестігін сақтауға көмектесетін даналық, тәжірибе және жалпы мінез-құлық ережелері бар. Сонымен қатар, олар салт-дәстүрлерді жеткізуге, қоғамдағы құндылықтарды оқытуға және қалыптастыруға ықпал етеді. Мақал-мәтелдерді тек қазақ тілінде емес, басқа да елдердің тілдерінде зерттеп көруге болады. Соның ішінде ағылшын мақал-мәтелдерін қарастырайық.

Ағылшын мақал-мәтелдері тек тілдік құрылымдар ғана емес, олар ағылшын тілді халықтардың тарихы мен мәдениетінің байлығын көрсетеді. Мақал-мәтелдерғасырлар бойы жинақталған даналықты қамтиды және қоғамның өмірі мен ойлауының негізгі аспектілерін көрсетеді. Көптеген мақал-мәтелдердің өзіндік тарихи мен тамыры бар. Мысалы, «Rome wasn't built in a day» (Рим бір күнде салынбаған) Ежелгі Рим құрылысының тарихи қиындықтарына байланысты пайда болды [3]. Бұл нақыл сөздер өткен ұрпақтардың тарихи фактілері мен тәжірибелерінің өзіндік мұрағаты болып табылады.

Мақал-мәтелдер мәдени құндылықтардың көрінісі. Мысалы, «a penny saved is a penny earned» (Үнемделген ақша – бұл тапқан ақша) үнемдеу мен ресурстарды мұқият өндеудің құндылығын көрсетеді, бұл ағылшын тілді мәдениеттер үшін ерекше [4]. Ағылшын тіліндегі мақал-мәтелдер көбінесе даналық пен құндылықты дәріптейді. Мысалы, «A bird in the hand is worth two in the bush» (Аспандағы қыранға қарағанда қолдағы шымшық артық) [5,286]. Бұл мына мағынаны білдіреді: қол жетпейтін нәрсені қалаудың орнына, қолда бар нәрсенің сақтығы мен құндылығы жақсы. Көптеген мақал-мәтелдерде мәдени дәстүрлер мен тарихи

ерекшеліктерді бейнелейтін метафоралар мен бейнелер бар. Бұл нақыл сөздерді зерттеу олардың мағынасын ғана емес, сонымен қатар, ағылшын тілінің ерекшелігін және оның мәдени мағынасын түсінуге көмектеседі. Мұның бәрі ағылшын мақал-мәтелдерінің ұлттық байлығы пен даналығының мол екенін дәлелдейді. Олар ата-баба тәжірибесін жеткізіп қана қоймай, ағылшын тілді елдердің тарихын, мәдениеті мен құндылықтарын түсінудің кілті.

Кез келген адамға өз үйі, өз кеңістігі өмірінде ерекше орын алады. Бұл мәселені зерттеу барысында ұсынылған тақырыпқа қатысты мақал-мәтелдер екі тілде де көп кездесті. Мысалы, британдықтар «My house is my castle» (өз үйім – қорғаным), – дейді. Тарихи мәліметтерге сәйкес, ескі ағылшын баспаналары қорғаныс үшін онша күшті болған жоқ, және Ұлыбританияда қорғандар салудың басталуы 1066 жылғы Норман шабылуымен байланысты болды. Жергілікті тұрғындар түнгі шабуылдардан қорқып, нормандардан сақтану үшін баспана керектігін біліп, батпақтан тұрғын үйлер тұрғызып, ағаштан мұнаралар тұрғыза бастады. Осылайша, ағылшындарда қорған сөзінің қалыптасуына негіз болды [5,296].

Ал қазақ халқы «Өз үйім – өлең төсегім», – дейді [1,306]. Яғни, бұл мақалдың мағынасы біреудің кең, үлкен үйінде қысылып жатқаннан гөрі, өзінің тар үйінде шалқайып жатқаның жақсы деген пікірде қолданылады. Жалпы, екі тілде де үй туралы мақал-мәтелдер халықтардың әдет-ғұрыптарына, дүниетанымына байланысты пайымдаулар арқылы берілген.

Отбасы – шағын мемлекет болып есептеледі. Ондағы әйел баласының атқаратын рөлі ерекше. Ол үйдің ұйытқысы, баланың тәрбиешісі, ал ер адам – отбасы басшысы, тұрғын үй иесі. Ағылшын және қазақ тілдеріндегі отбасыға қатысты мақал-мәтелдерден қоғамдағы, отбасындағы әйелдердің орнын білуге болады. Оларға тоқтала кетейік: a good wife makes a good husband (жақсы әйел жақсы күйеу жасайды). Қазақ тілінде тәрбиелік мәні зор мақал-мәтел бар: «Жақсы әйел жаман еркекті би етеді» [5,306]. Салыстыру кезінде екі халықтың біркелкі ұстанымы байқалады. Қазақта «қонақ асына емес, қабак-қасына риза болу керек» дейді [6]. Ол мағына әйелге байланысты айтылған, себебі қонаққа қара су берсе де, күлімдеп, ризашылығын көрсетіп беру керек. Зерттеу барысында британдық және қазақ қоғамында ер адамдармен салыстырғанда әйелдердің дәрежесі сәл төмендетіліп көрсетілетінін байқадық. Мысалы, ағылшын тілінде «the death of wives and the life of sheep make her husband rich» (әйелінің өлімі мен қойдың өмірі ер адамды бай етеді); Women have no souls (әйелдердің жаны жоқ). Ал қазақ тіліндегі мақал-мәтелдер «Башпал жүйрік парқы жоқ, қатын шешен, нарқы жоқ», «Әйелдің шашы ұзын, ақылы қысқа». Бұл мақалдардан екі халықта да әйелдің рөлі төмендетіліп көрсетілгенін байқаймыз [5,306].

Қортындылай келе, ағылшын және қазақ мақал-мәтелдерінде ұқсастықтар өте көп. Мақал-мәтелдер мәдени мұраның маңызды элементі бола отырып, қоғамның даналығын, дәстүрлері мен құндылықтарын көрсетеді.

Мақал-мәтелдер көбінесе алдыңғы ұрпақтардың тәжірибесін көрсететін терең мағыналарды қамтиды. Оны зерттеу тілді тереңірек түсінуге ғана емес, сонымен бірге халықтың менталитетін де тануға көмектеседі. Мақал-мәтелдер тілдік дағдыларды дамытады, өйткені онда метафоралар мен аллегориялар жиі кездеседі, оны толық түсіну үшін мұқият талдауды қажет етеді. Сонымен, мақал-мәтелдерді саралау тек қана сөз тіркестерін зерттеу емес, оның бірегейлігімен ерекшеліктерін терең түсінуге ықпал ететін халықтың тарихына, мәдениетіне және ұжымдық тәжірибесіне көз жүгірту.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Бекболатова А.Б. Мақал-мәтелдерді қазақ тілінен ағылшын тіліне аудару. 2020;306. URL: <https://stud.kz/referat/show/102081>
2. URL: <https://bilimainasy.kz/%D2%B1%D0%BB%D1%82%D1%82%D1%8B%D2%9B-%D2%9B%D2%B1%D0%BD%D0%B4%D1%8B%D0%BB%D1%8B%D2%9B%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%8B%D0%BC%D1%8B%D0%B7%D0%B4%D1%8B-%D0%B4%D3%99%D1%80%D1%96%D0%BF%D1%82%D0%B5%D1%83-%D2%B1/>
3. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/rome-wasn-t-built-in-a-day>
4. <https://www.native-english.ru/idioms/penny-saved-is-a-penny-earned>
5. Статъя; «Ағылшын, қазақ мақал-мәтелдерін салыстырмалы түрде зерттеу» 476 .
6. <https://bilim-all.kz/quote/8068>